



G. Toimeentulo ja asuminen

Sisällysluettelo

Tiivistelmä	1
Johdanto	2
Toimeentulo ja asuminen -kysymykset	2
Työnteko lukio-opintojen ohella	2
Toimeentulo	2
Asuminen	3
Lukiolaisten työssäkäynti eri taustamuuttujien mukaan	3
Kysymykset: Toimeentulo ja asuminen	4
Lähteet	5



Tiivistelmä

Lukiolaisista noin kolmasosa ilmoitti tehneensä töitä lukio-opintojen ohella. Lukiolaisten työssäkäyntiin oli yhteydessä opintojen vaihe sekä sukupuoli. Lukiolaisten työssäkäynti kasvaa sitä mukaa, mitä pidemmällä heidän opintonsa ovat. Samoin naiset ja muunsukupuoliset ilmoittivat käyvänsä töissä miehiä useammin. Lukiopaikan suuralueella tai sillä, asuuko lukiolainen huoltajansa luona vai ei, ei ollut merkitystä työssä käymisen kannalta.

Suurimmalta osalta lukiolaisten elinkustannuksista vastasivat huoltajat. Lukiolaisista yli puolet (67 %) koki, että heillä oli ollut riittävästi rahaa käytössään viimeisen puolen vuoden aikana. Kuitenkin joka neljäs ilmoitti koulutarvikkeiden hankinnan tuottavan heidän perheelleen taloudellisia vaikeuksia.

Suurin osa lukiolaisista (94 %) ilmoitti asuvansa ainakin yhden huoltajansa kanssa.



Johdanto

Toimeentulo ja asuminen -osiossa käsitellään lukiolaisten toimeentuloon liittyviä kysymyksiä, kuten työntekoa ja sitä, miten he kokevat rahojensa riittäneen edellisen vuoden aikana ja aiheuttaako koulutarvikkeiden hankinta heille tai heidän perheelleen taloudellisia ongelmia. Osiossa käsitellään myös lyhyesti lukiolaisten asumista.

Ensin esitellään kaikki osion kysymykset ja niiden suorat jakaumat. Tämän jälkeen tarkastellaan lukiolaisten työntekoa eri taustamuuttujien, kuten sukupuolen, maantieteellisen sijainnin sekä opintojen vaiheen kautta.

Toimeentulo ja asuminen -kysymykset

Toimeentulo ja asuminen -osiossa käsitellään kysymysten suoria jakaumia. Kysymyksiin viitataan tekstissä kirjaimella g ja kysymysten numeroilla, joita vastaavat kysymykset ovat nähtävissä luvun lopussa sekä erillisellä kyselylomakkeella. Esimerkiksi kysymys g51 kuuluu: ”Oletko tehnyt lukio-opintojen aikana töitä opiskelun ohessa?” Osiossa kysytään lukiolaisten työnteosta (g51 ja g52), toimeentulosta (g53, g54 ja g55) sekä asumisesta (g56 ja g57). Kysymystä g58 ”Mikä on nykyisen asuinpaikkasi postinumero? Kirjoita numeroina alla olevaan kenttään.” ei käsitellä loppuraportissa.

Työnteko lukio-opintojen ohella

Lukiolaisista 27 prosenttia ilmoitti tekevänsä tai tehneensä töitä opintojen ohessa: 25,5 prosenttia ilmoitti työllistyneensä ansiotöissä ja 1,5 prosenttia kertoi toimineensa yrittäjänä (kysymys g51). Kysymykseen vastasi 2 978 lukiolaista. Suurin osa (76 %) opintojensa ohessa töitä tekevästä lukiolaisista ilmoitti tekevänsä töitä 1–10 tuntia viikossa ja joka viides 11–20 tuntia (kysymys g52). Yli 20 tuntia tekeviä lukio-opiskelijoita oli 4 prosenttia. Kysymykseen vastasi 803 lukiolaista, mikä on kaksi vähemmän kuin aikaisemmassa kysymyksessä töitä tehneiden määrä.

Toimeentulo

Lukiolaisia pyydettiin arvioimaan, kuinka monta prosenttia heidän menoistaan ja kaikista kuluistaan (asuminen, ruoka, vaatteet, harrastukset) heidän perheenjäsenensä tai sukulaisensa maksavat (kysymys g53). Keskimäärin lukiolaiset arvioivat, että heidän vanhempansa tai sukulaisensa maksavat noin 81 prosenttia (keskihajonta 19,44) heidän menoistaan. Vastausten moodi oli 90 prosenttia, mediaani 90 prosenttia sekä ala- ja yläkvartiilit 70 ja 90 prosenttia.

Yli puolet (67 %) lukiolaisista koki, että heillä oli riittävästi rahaa viimeisen puolen vuoden aikana (kysymys g54). Vastaajista 18 prosenttia sanoi, että rahaa oli juuri ja juuri, kun taas 11 prosenttia ilmoitti joutuvansa tinkimään menoistaan rahanpuutteen takia. 4 prosenttia kertoi, että raha-asiat tuottivat heille jatkuvasti hankaluuksia. Kysymykseen vastasi 2 974 lukiolaista.

74 prosenttia lukiolaisista ilmoitti, ettei uusien tai käytettyjen kurssikirjojen tai opiskeluvälineiden hankinta tuottanut heille tai heidän perheelleen taloudellisia vaikeuksia (kysymys g55). Vähän reilu viidesosa (21%) kertoi tämän tuottaneen hankaluuksia, mutta he olivat kuitenkin kyenneet ostamaan tarvittavat välineet. 3 prosenttia taas ilmoitti joutuneensa jättämään tarvittavan kurssikirjan tai opiskeluvälineen ostamatta joskus ja vähän reilu prosentti (1,4 %) usein. Kysymykseen vastasi 2 961 lukio-opiskelijaa.

Lukiolaisten barometrin 2019 aineistonkeruun jälkeen elokuussa 2019 opintotukilakiin tehtiin opiskelijoiden toimeentuloon vaikuttavia muutoksia¹. Muutokset koskivat muun muassa oppimateriaalilisää, lukio-opintojen vuosittaista opintotukiaikaa sekä niiden opiskelijoiden asumistukea, jotka ovat alle 18-vuotiaita ja asuvat muualla kuin vanhempansa luona. Tulevaisuudessa onkin syytä seurata, miten tämä muutos vaikuttaa lukiolaisten ja heidän perheensä toimeentuloon.

Asuminen

Suurin osa lukiolaisista (94 %) ilmoitti asuvansa ainakin yhden huoltajan luona (kysymys g56). Niistä, jotka eivät asuneet huoltajan luona (7 %), vajaa 3 prosenttia vastasi asuvansa yksin ja loput soluasunnossa (2 %), yhdessä puolisonsa (0,4 %) tai puolison ja lapsen kanssa (0,2 %). Vain muutama lukiolainen kertoi asuvansa lapsen tai lastensa kanssa joko yksin tai vanhempiensa luona. Kysymykseen vastasi 2 985 lukiolaista.

Niistä, jotka edellisessä kysymyksessä ilmoittivat asuvansa muualla kuin huoltajan kanssa (7 %), noin puolet (54 %) kertoi vanhempansa, sukulaisensa tai muun perheenjäsenen kustantavan asumisen (kysymys g57). Loput ilmoittivat maksavansa kuukausivuokraa. Heidän asumiskustannustensa keskiarvo oli 415 euroa kuukaudessa (keskihajonta 179 euroa). Asumiskustannusten mediaani oli 400 euroa/kk, moodi 350 euroa/kk sekä ala- ja yläkvartiili 305 euroa/kk ja 519 euroa/kk.

Lukiolaisten barometrin 2019 kyselyssä ei ole huomioitu esimerkiksi aikuislukiolaisia. Samoin 3. ja 4. vuosikurssin opiskelijoiden osuus otannassa on hyvin pieni.

Lukiolaisten työssäkäynti eri taustamuuttujien mukaan

Lukiolaisten työssäkäyntiä tarkasteltiin usean taustamuuttujan, kuten opintojen vaiheen, sukupuolen, lukiopaikan suuralueen sekä asumismuodon mukaan (taulukko 1). Lukiolaisten työssä käymisen suhteellinen osuus vaikuttaa kasvavan opintojen vaiheen mukaan. 1. vuosikurssin opiskelijoista 22 prosenttia ilmoitti tehneensä lukio-opintojen aikana töitä, kun 3. ja 4. vuosikurssin opiskelijoilla suhteellinen osuus on 37 prosenttia. Kun jakaumia tarkastellaan khiin neliö -testillä, havaitaan, että lukiolaisten työssäkäynti vaikuttaisi olevan riippuvainen opintojen vaiheesta ($X^2(2) = 40,90$, $p < 0,01$) sekä sukupuolesta ($X^2(2) = 18,71$, $p < 0,01$), muttei lukiopaikan suuralueesta ($X^2(4) = 6,00$, $p = 0,20$) eikä lukiolaisen asumismuodosta ($X^2(3) = 4,80$, $p = 0,19$).

Taulukko 1. Oletko tehnyt lukio-opintojen aikana töitä opiskelun ohessa?

	En (%)	Kyllä (%)	Yhteensä (%)
Opintojen vaihe			
1. vuoden opiskelija	78	22	100 (N = 1 517)
2. vuoden opiskelija	68.5	31.5	100 (N = 1 268)
3. ja 4. vuoden opiskelija	63	37	100 (N = 151)
			$X^2(2) = 40,90, p < 0,01$
Sukupuoli			
Nainen	70	30	100 (N = 1 668)
Mies	77	23	100 (N = 1 161)
Muu	72	28	100 (N = 149)
			$X^2(2) = 18,71, p < 0,01$
Lukiopaikan suuralue			
Helsinki-Uusimaa	71	29	100 (N = 966)
Etelä-Suomi	75	25	100 (N = 551)
Länsi-Suomi	75	25	100 (N = 687)
Pohjois- ja Itä-Suomi	73	27	100 (N = 640)
			$X^2(4) = 6,00, p = 0,20$
Asumismuoto			
Huoltajan luona	73	27	100 (N = 2 773)
Soluasunnossa	79	21	100 (N = 52)
Yksin	65	35	100 (N = 80)
Muu asumismuoto	67	33	100 (N = 54)
			$X^2(3) = 4,80, p = 0,19$

Hyvänä asiana voidaan pitää sitä, ettei lukiolaisten työssä käymisellä vaikuta olevan eroa siinä, asuvatko he huoltajan luona vai eivät ja missä suuralueella heidän lukionsa ja oletetusti myös asuinpaikkansa sijaitsee. Toisaalta opintojen vaiheella ja opiskelijan sukupuolella näyttäisi olevan yhteys työssä käymiseen. Opintojen vaiheen vaikutusta pystyy jonkin verran selittämään lukiolaisten iällä. Esimerkiksi 1. vuosikurssin lukio-opiskelijat eivät ole vielä täysi-ikäisiä toisin kuin muilla vuosikursseilla, joten työnsaanti voi olla 1. vuosikurssin opiskelijoille haastavampaa. Sukupuolen vaikutus työssäkäyntiin on kuitenkin hankala selittää. Tulosten mukaan noin joka kolmas naisista (30 %) ja muunsukupuolisista (28 %) käy töissä, kun taas miehistä suhteellinen osuus oli vähän vajaa neljännes (23 %).

Kysymykset: Toimeentulo ja asuminen

Kysymys g51. Oletko tehnyt lukio-opintojen aikana töitä opiskelun ohessa?

Kysymys g52. Kuinka monta tuntia VIIKOSSA olet työskennellyt tavallisimmin, kun olet tehnyt töitä?

Kysymys g53. Arvioi asteikolla 0–100 %, kuinka suuren osan kaikista kuluista (esim. asuminen, ruoka, vaatteet, harrastukset) perheenjäsenesi tai sukulaisesi maksavat.



Kysymys g54. Miten käytettävissä olevat rahat riittivät viimeisen puolen vuoden aikana? Valitse vaihtoehdoista se, joka kuvaa parhaiten tilannettasi.

Kysymys g55. Tuottaako uusien tai käytettyjen kurssikirjojen tai opiskeluvälineiden (esim. laskin) ostaminen sinulle tai perheellesi taloudellisia vaikeuksia?

Kysymys g56. Mikä seuraavista kuvaa asumistasi lukukauden aikana?

Kysymys g57. Paljonko maksat asumisestasi (vuokra, vesi, sähkö) kuukaudessa?

Lähteet

1. https://www.kela.fi/ajankohtaista-henkiloasiakkaat/-/asset_publisher/kg5xtoqDw6Wf/content/opintotuen-muutoksia-vuodelle-2019-verovapaat-apurahat-eivat-ena-vaikuta-opintotukeen (haettu 20.11.2019)



OPIKSELUN JA KOULUTUKSEN TUTKIMUSSÄÄTIÖ

Lapinrinne 2, 00180 Helsinki

Y-tunnus: 0829910-7

posti@otus.fi

www.otus.fi

